

ПРОФЕСОРОВІ С. Р. К. ГЛЕНВІЛУ

Любий Стівене!

Саме Ви запропонували мені ідею детективного роману про Стародавній Єгипет, і без Вашої активної допомоги й заохочення я ніколи його не написала б.

Тут я хотіла б сказати, яке задоволення отримала від усіх тих цікавих книг, що Ви мені позичили, а також іще раз подякувати за те, з яким терпінням Ви відповідали на мої запитання, і за час, який витратили, і за клопіт, якого собі завдали. А про те, з якими цікавістю й насолодою я працювала над цим романом, Вам уже відомо.

Ваша любляча і вдячна подруга,

Agatha Christie

ПРИМІТКА АВТОРКИ

Події цієї книги розгортаються на західному березі Нілу, у Фівах (Єгипет), приблизно 2000 року до н. е. Проте час і місце не визначальні для цієї історії. Вона могла відбутися деінде й будь-коли, однак сталося так, що на створення персонажів і сюжету мене надихнули два чи три єгипетські листи XI Династії, знайдені єгипетською експедицією Музею мистецтва Метрополітен (Нью-Йорк) у скельній гробниці по інший бік Нілу від Луксора років двадцять тому й перекладені професором (тоді містером) Батіскомбом Ганном для бюлетеня музею.

Можливо, читачеві цікаво буде дізнатися, що посвячення в служіння Ка¹, без якого не можна собі уявити стародавньої єгипетської цивілізації, відбувалося за принципом, дуже близьким до середньовічного успадкування поминальної каплиці. Жерцєві Ка передавали маєтності в обмін на те, що він дбатиме про гробницю заповідача, а в святкові дні здійснюватиме

¹ У віруваннях стародавніх єгиптян, Ка — це один із основоположних елементів людської душі, життєва сутність людини. Після смерті людини саме її Ка продовжувало життя у потойбічному світі. — *Тут і далі прим. ред.*

жертвоприношення, щоб душа покійного могла спочивати в мирі.

Слова «брат» і «сестра» в єгипетських текстах регулярно вживаються у значенні «коханець», «коханка» і часто чергуються зі словами «чоловік» та «дружина». Так само вони подекуди вживаються і в цій книжці.

Землеробський календар Стародавнього Єгипту, який має три пори року, по чотири тридцятиденні місяці кожна, визначав розклад робіт на землі, а разом із п'ятьма додатковими святковими днями наприкінці року був офіційним 365-денним календарем. Ріку єгиптян традиційно починався розливом Нілу в третій тиждень липня за сучасним календарем, але оскільки упродовж багатьох сторіч єгиптяни пропускали високосний рік, то в час, коли розгортається наша історія, Новий рік настав на 6 місяців раніше за початок землеробського року, тобто в січні замість липня. Однак, щоб читачеві не доводилося постійно тримати в голові зазначені шість місяців, дати в назвах розділів зазначені за землеробським календарем, а саме: Розлив — із липня по листопад, Зима — з листопада по березень, Літо — з березня по липень.

Агата Крісті, 1944 рік

Частина перша

РОЗЛИВ

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Розлив: місяць другий, день двадцятий

Ренісенб стояла й дивилася на Ніл.

Здалеку до неї долинали уривки голосів — то її брати Яхмос і Собек сперечалися на підвищених тонах про те, чи варто укріпити греблю в певних місцях. Собек мав високий упевнений голос. Він звик доводити свою правоту щирою переконаністю. Голос другого брата був низький і невдоволений, у ньому звучали вагання й тривога. Яхмос вічно був чимось стривожений. Він був старшим сином, і коли батько від'їздив у Північні землі, порядкування господарством майже повністю лягало на його плечі. Яхмос був неквапливий, поміркований і схильний шукати складнощі там, де їх не було. Кремезний і повільний, він не мав у собі Собекової життєрадісності й упевненості.

Ренісенб чула подібні суперечки з раннього дитинства, і в них завжди звучали однакові інтонації.

Раптом вона відчула себе в безпеці... Вона повернулася додому. Так, тепер вона вдома...

Та коли Ренісенб знову глянула на бліду лискучу ріку, в ній укотре зринули біль і обурення. Хай, її молодий чоловік, помер... Хай, із усміхненим обличчям і сильними плечима. Хай був із Осірісом у Царстві мертвих, а вона — Ренісенб, його кохана дружина, лишилася на поталу відчаю. Вісім років були вони разом — вона прийшла до нього майже дитям, а тепер, удовою, повернулася до батьківського додому з крихіткою Теті.

Тієї миті їй здалося, що вона ніколи нікуди не відїздила...

Вона радо зустріла цю думку...

Вона забуде ці вісім років, сповнених бездумного щастя, зруйнованих і пошматованих тепер болем і втратою.

Так, забуде їх, викине з голови. Вона знову стане Ренісенб, донькою жерця Ка на ім'я Імхотеп, знечуленою дівчиною без думок. Кохання чоловіка й брата було жорстоким, зрадливим у своїй солодкості. Вона згадала сильні бронзові плечі, усміхнені губи — а тепер Хая забальзамували, обгорнули бинтами й озброїли амулетами для безпечної подорожі в інший світ. В цьому світі Хай не виїде більше на вітрильнику в Ніл і не наловить риби, і не сміятиметься сонцю, а вона, сидячи на палубі з Теті на руках, не розсміється у відповідь...

Ренісенб вирішила: «Не думатиму про це. Усьому кінець. Тепер я вдома. Тут усе так, як і було. Я теж тепер стану такою, як раніше. Все ввійде в старе русло. Теті вже все забула. Вже бавиться з іншими дітьми і сміється».

Ренісенб рвучко розвернулася й пішла до будинку, промайнувши навантажених віслюків, яких гнали до ріки. Пройшла повз комори для зерна й сараї, далі крізь хвіртку й опинилася на подвір'ї. Тут було дуже гарно. Навколо ставка, в тіні сикоморів, росли квітучі олеандри й кущі жасмину. Теті саме пустувала там з іншими дітьми, їхні голоси дзвеніли пронизливо й чисто. Вони то забігали до альтанки, що стояла на березі ставка, то вибігали з неї. Ренісенб помітила, що Теті бавиться з дерев'яним левом, в якого, якщо смикнути за мотузочку, відкривався рот — іграшкою, яку сама Ренісенб у дитинстві любила. Вона знову подумала вдячно: «Я вдома...» Тут нічого не змінилося, усе так само, як і раніше. Життя було тут безпечним, сталим, незмінним. І хоча тепер дитина — Теті, а Ренісенб — одна з матерів під захистом домашніх стін, та фундамент, суть речей, лишився тим самим.

М'ячик, яким забавлявся хтось із дітей, підкотився їй до ніг, вона підбрала його й, сміючись, кинула назад. Ренісенб піднялася на ганок із пофарбованими у радісні кольори колонами, а потім увійшла в будинок, минула велику центральну залу, облямовану